

SV

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 25.06.2001
KOM(2001) 346 slutlig

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

**DEN INTERNATIONELLA DIMENSIONEN AV DET EUROPEISKA OMRÅDET
FÖR FORSKNINGSVERKSAMHET**

- 1. Inledning**
- 2. Strategi för samarbete och öppnande**
 - 2.1. Mål**
 - 2.2. Tidigare erfarenheter**
 - 2.3. Öppnande av det europeiska området för forskningsverksamhet mot världen**
 - 2.4. En samordnad insats**
 - 2.5. Diversifierade mål**
 - 2.6. Handlingsvägar**
- 3. Framtida åtgärder**
 - 3.1. Övergripande ramverk**
 - 3.2. Verksamhet**
- 4. Slutsatser**

1. INLEDNING

Vetenskapen, de tekniska framstegen och den ekonomiska och sociala utvecklingen hänger numera nära samman, i en värld i snabb förändring. I denna "globaliserade" värld går forskningen och den tekniska utvecklingen allt snabbare framåt tack vare utbyten av forskare, information och forskningsresultat som flödar allt friare och snabbare mellan länder.

Vetenskapen och den tekniska utvecklingen har samtidigt stor del i den ekonomiska globaliseringen och utnyttjas allt oftare för att möta de stora utmaningar som våra samhällen står inför.

Om Europeiska unionen vill kunna leva upp till sina ambitioner när det gäller sitt deltagande och sin roll i dagens globala samhälle, måste den först och främst förfoga över en potential och en betydande vetenskaplig och teknisk kunskap av hög kvalitet.

I januari 2000 lade kommissionen fram ett meddelande¹, "*Mot ett europeiskt område för forskningsverksamhet*", om ett maximalt utnyttjande av den vetenskapliga kapaciteten och de materiella resurserna i unionen, ett samstämt genomförande av forskningspolitiken på nationell och europeisk nivå och en rörlighet utan hinder för personer och kunskap.

Vid Europeiska rådets möte i Lissabon den 23–24 mars gav stats- och regeringscheferna detta projekt sitt fulla stöd eftersom det utgör en central del i byggandet av ett europeiskt kunskapssamhälle.

Det europeiska området för forskningsverksamhet skall öppnas mot världen, vilket kommissionen redan har betonat i sitt meddelande "*Genomförandet av 'ett europeiskt område för forskningsverksamhet': riktlinjer för unionens åtgärder inom forskning (2002–2006)*"².

Genom detta öppnande skall medlemsstaterna kunna dra fördel av ett internationellt samarbete inom vetenskap och teknik som banar vägen för närmare politiska och ekonomiska förbindelser med bl.a. kandidatländerna och medlemmarna i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Den nya strategin för internationellt samarbete gör det möjligt för unionen att fördjupa sina förbindelser med tredje land³ samt bidrar till att förbättra dialogen mellan vissa länder⁴ och att stärka vetenskap och teknik i Europa.

Syftet med detta meddelande är att lägga fram de övergripande riktlinjerna för en ny politik för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete som överensstämmer med de strategiska målen för öppnande av det europeiska området för forskningsverksamhet mot världen.

¹ KOM(2000) 6.

² KOM(2000) 612 slutlig.

³ Partnerländerna i Medelhavsområdet, Balkanländerna, Ryssland och de nya oberoende staterna, utvecklingsländer, industriländer och länder med tillväxtekonomi.

⁴ Som exempel kan nämnas tekniska och vetenskapliga samarbetsprojekt mellan israeliska, palestinska och jordanska forskningsinstitutioner i fråga om integrerad förvaltning av vattenresurser och sjuk- och hälsovård.

2. STRATEGI FÖR SAMARBETE OCH ÖPPNANDE

2.1. Mål

Ett omfattande och målinriktat internationellt samarbete inom vetenskap och teknik måste utvecklas för att placera Europa i centrum av det globala kunskapssamhället.

I detta syfte bör man, i alla parter gemensamma intresse, säkerställa ett samarbete som

- dels överensstämmer med gemenskapens vetenskapliga, tekniska och socioekonomiska mål,
- dels stödjer gemenskapens utrikes- och utvecklingsbiståndspolitik och överensstämmer med unionens globala intressen (politiska, handelsmässiga, solidariska m.m.).

Det europeiska området för forskningsverksamhet har skapat ett nytt politiskt sammanhang som gör det möjligt att utveckla en ny strategi för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete, grundat på erfarenheter av de åtgärder som hittills vidtagits i unionen.

Strategins huvudsakliga riktlinjer bör vara

- att göra det europeiska området för forskningsverksamhet mer attraktivt för de främsta vetenskapsmännen och till en referensram för dessa,
- att göra det möjligt för europeiska forskare och industriidkare att få tillgång till kunskaper och teknik från övriga världen, liksom till forskningsresultat på områden som är nödvändiga för europeisk forskning,
- att utveckla vetenskaplig och teknisk verksamhet som är användbar vid genomförandet av unionens utrikes- och utvecklingsbiståndspolitik,
- att mobilisera både unionens och tredje lands vetenskapliga och tekniska kapacitet för initiativ med inriktning på globala frågor som gemenskapen fäster stor vikt vid och som rör exempelvis livsmedelssäkerhet, miljö (växthuseffekten, ökenutbredning, biologisk mångfald och naturresurser, seismologi m.m.) eller sanitära förhållanden, hälsa och de stora fattigdomsrelaterade sjukdomarna.

2.2. Tidigare erfarenheter

År 1983 inledde gemenskapen en åtgärd för internationellt samarbete inom vetenskap och teknik. De olika program som följde (STD, CSI och INCO) mobiliserade under årens lopp tusentals forskare i Europa och tredje land kring särskilda utvecklingsfrågor (hälsa, livsmedelssäkerhet och jordbruk, naturtillgångar, miljö).

Liknande verksamheter inom vetenskapligt och tekniskt samarbete har bedrivits sedan 1990-talet med länderna i Central- och Östeuropa, även om de då, i motsats till i dag, inte var associerade till ramprogrammet. Sedan 1995 har alla dessa verksamheter integrerats i ett enda, separat program inriktat på forskning och teknisk utveckling – INCO-programmet – samtidigt som de har differentierats sinsemellan för att bättre motsvara socioekonomiska och miljömässiga regionala särdrag.

Man banade vägen för en *integration av forskning och utvecklingsbistånd* genom att Europeiska utvecklingsfonden (EUF), som främjade stärkande av forskningskapaciteten och överföring av teknik, knöts till programmet. Detta exempel tjänar som modell för samverkande och kompletterande åtgärder mellan forskning och teknisk utveckling (FoTU) och unionens utrikespolitik i framtiden.

Från forskning till konkreta åtgärder: förebyggande insatser och säkerhet vid boskapsuppfödning

En rad gemensamma forskningsprojekt har lett till framställningen av ett vaccin mot boskapspest, den infektionssjukdom som drabbar vissa idisslare, liksom till försöksverksamhet under de förhållanden som råder i Afrika söder om Sahara.

Vaccinet används även med framgång i Mellanöstern. Indien och Pakistan planerar att nyttja vaccinet i en landsomfattande vaccinationskampanj som genomförs med hjälp av ekonomiskt stöd från gemenskapen (EUF).

Vidare har man, tack vare en rad gemensamma internationella forskningsprojekt, framställt och utvecklat ett vaccin mot cowdrios som har anpassats till tropiska länder, såväl immunologiskt som vad gäller sättet att verka.

Detta vaccin testats just nu i Afrika söder om Sahara med ekonomiskt stöd från EUF. Samtidigt har forskning om antigener och effektivare diagnostiska metoder lett till att ett euroafrikanskt konsortium nyligen kartlagt genomet för Cowdria ruminantium.

Åtgärderna i sin helhet har för övrigt resulterat i en gemensam insats från gemenskapens och medlemsstaternas sida som har mynnat ut i upprättandet av den internationella sammanslutningen för främjande av samarbete med forskare från de oberoende staterna i f.d. Sovjetunionen (INTAS).

Ett exempel på samverkan: GFC:s stöd inom kärnsäkerhet och säkerhetskontroll.

Sedan 1994 har kommissionens uppdrag till GFC även omfattat att centret skall ställa den kunskap som det förvärvat genom forskning på kärnenergiområdet till Tacis-programmets förfogande. Detta har förverkligats genom två typer av åtgärder:

- Stöd till Ryssland i fråga om kärnämneskontroll: upprättande av två utbildningscentra i Ryssland, inrättande av analys- och kontrollaboratorier åt de ryska myndigheterna, stöd till inrättandet av en industriplattform för framställning av kontrollinstrument, upprättande av ett kontrollsystem i kärnkraftsanläggningar.

- Teknisk rådgivning vid genomförandet av Tacis-programmet inom kärnsäkerhetsområdet: förberedande av projekt, tekniska förhandlingar med stödmottagarna och teknisk övervakning av projekten.

Parallellt har man sedan 1994 inlett samarbete med vissa industriländer eller länder med tillväxtekonomi inom ramen för avtal om vetenskapligt samarbete som gör det möjligt för forskare från dessa länder att delta i forskningsprojekt i gemenskapen. Hittills har mer än 20 avtal om vetenskapligt och tekniskt samarbete ingåtts med tredje land, och förhandlingar pågår nu med Indien, Brasilien och Chile.

Ett exempel på ett fruktsamt samarbete: PRIONET

Omkring 60 laboratorier i Australien och Europa som är specialiserade på att identifiera överförbar spongiform encefalopati, och i synnerhet relativt okända former såsom variant Creutzfeldt-Jakobs sjukdom (vCJD), har samarbetat för att bidra till förståelse och utvecklandet av förebyggande åtgärder avseende Creutzfeldt-Jakob-epidemin och bovin spongiform encefalopati (BSE) i Europa.

Denna aktiva samverkan som genomförs inom ramen för avtalet om vetenskapligt och tekniskt samarbete mellan Australien och gemenskapen för med sig betydande vetenskapliga fördelar för båda parter. I Australien har man hittills inte upptäckt något fall av vCJD eller BSE, och man har kunnat förse Europa med ett effektivt kontrollsystem.

Genom samarbetsavtalen har man bl.a. kunnat förstärka förbindelserna mellan europeiska och australiska eller israeliska industriidkare och förbättra immaterialrättsskyddet för européer i vissa länder som Argentina och Kina. Vidare har de underlättat för europeiska forskare att aktivt delta i nationell FoTU-verksamhet i tredje land, t.ex. i USA och Kina. Unionen har emellertid inte till fullo tagit vara på de möjligheter som avtalen innebär. Inom ramen för den nya strategin är det därför nödvändigt att välja ett offensivare tillvägagångssätt för att uppnå bästa resultat.

Unionens förmåga att effektivt utnyttja dialogföra för att upprätta samarbetsprogram har särskilt begränsats av att det inte har funnits en tydlig politik i fråga om internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete och inte heller nödvändiga handlingsmedel. Icke desto mindre har de biregionala dialogerna med Medelhavsländerna (MoCo), Asien (ASEM) samt Latinamerika och Västindien (ALAC och Mercosur) tjänat som exempel för utvecklingen av en politik som integrerar både FoTU och yttre förbindelser.

Den oberoende expertgrupp (jfr. femårsrapporten⁵ av den 31 maj 2000) som utvärderade gemenskapsprogrammet för internationellt vetenskapligt samarbete konstaterade ”med tillfredsställelse” att målen för programmet hade förverkligats och betydande vetenskapliga resultat hade uppnåtts.

Den ansåg emellertid att det hädanefter var nödvändigt att ge programmet en ny politisk dimension och förordade att man skulle

- beakta forskningspotentialen hos tänkbara partnerländer och vikten för unionen av internationellt samarbete inom de olika områdena för forskning och teknisk utveckling,
- koncentrera gemenskapsåtgärderna till prioriterade sektorer för att uppnå bästa resultat,
- stärka sambanden med gemenskapens utrikespolitik.

Unionens samlade erfarenhet av internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete kompletteras av medlemsstaternas erfarenheter av framför allt bilateralt samarbete. Detta utgör ett betydande ”kapital” utifrån vilket man hädanefter kan skapa en internationell dimension i det europeiska området för forskningsverksamhet.

⁵ KOM(2000)659 slutlig.

2.3. Öppnande av det europeiska området för forskningsverksamhet mot världen

Beträffande den internationella dimensionen bör man erinra om vad som är utmärkande för det europeiska området för forskningsverksamhet: *"övervinna den nuvarande statistiska strukturen '15+1' och skapa en mer dynamisk struktur som grundar sig på mer samstämmiga åtgärder på flera nivåer: genom medlemsländerna på den nationella nivån"*.

Detta är något som berör hela Europa: Europeiska unionen, medlemmarna i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och kandidatländerna som är associerade till ramprogrammet. När det gäller kandidatländerna kommer man att bevilja särskilda insatser som stärker deras integration i det europeiska området för forskningsverksamhet så att de deltar fullständigt i detta öppnande (förstärkning av deras forskningssystem).

Det gäller att mobilisera redan tillgängliga strukturer, instrument och mänskliga resurser för att nå de viktiga mål som fastställts gemensamt för att öppna det europeiska området för forskningsverksamhet för världen.

Öppningen mot tredje land kommer att bidra till utvecklingen av den vetenskapliga kompetensen i Europa och stärka dess roll i världen. **Öppnandet grundar sig på en medveten strategi som är inriktad på tänkbara partner och unionens intressen. Tanken är att omgruppera samtliga insatser som görs på detta område på nationell och europeisk nivå genom att dra nytta av de erfarenheter som hittills gjorts.**

I likhet med de åtgärder som vidtagits för det europeiska området för forskningsverksamhet avser man, när det gäller öppnandet, att på bästa sätt utnyttja alla politiska åtgärder och all verksamhet avseende internationellt vetenskapligt samarbete inom unionen, både på gemenskapsnivå och nationell nivå.

Samordningen av de olika ländernas politik inom internationellt vetenskapligt samarbete kommer att kräva en verklig politisk vilja från deras sida att samverka på unionsnivå samt en stor ansträngning från kommissionens sida att samråda internt.

Det kommer även att krävas avsevärt internt samråd för att på gemenskapsnivå samordna den verksamhet som rör internationellt FoTU-samarbete med den verksamhet som rör yttre förbindelser. Samordningen behövs för att stärka den samverkan som är nödvändig mellan utrikespolitiska och forskningspolitiska finansiella instrument inom unionen.

Ett exempel på samordning:

1995 beslöt kommissionen och de 15 medlemsstaterna tillsammans med Schweiz och Norge att skapa initiativet till jordbruksforskning för utveckling (EIARD), efter att ha konstaterat en uppenbar brist på samordning mellan länderna i Europa.

Huvudsyftet med EIARD är att förbättra resultaten av de olika ländernas investeringar genom en bättre samordning. Det gäller dels samordningen inom FoTU mellan de 18 parterna i EIARD, liksom inom medlemsstaterna i unionen och inom kommissionen, dels samordningen mellan FoTU och utvecklingssamarbetet – både på politisk och verksamhetsmässig nivå.

EIARD är en sammanslutning som samordnar FoTU-verksamhet via en europeisk samordningsgrupp. Gruppen består av företrädare för de nationella myndigheter som är ansvariga för vetenskapligt samarbete och utvecklings-samarbete och företrädare för kommissionen.

EIARD:s analyser och förslag bidrog till upprättandet av ett globalt forum 1996. Inom ramen för detta världsomfattande forum vill man genom gemensamma insatser underlätta utbyte av information, tillgång till kunskap, samarbete och partnerskap inom forskning bland de intresseparter som berörs av jordbruksforskning och hållbar utveckling. Sedan 1999 samlas i detta sammanhang samtliga berörda europeiska aktörer i ett europeisk forum inom ramen för EIARD.

2.4. En samordnad insats

2.4.1. Medlemsstaternas insatser

När man undersöker den verksamhet som bedrivs av unionens medlemsstater inom internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete, kan man konstatera att den nationella politiken på området vanligtvis är inriktad på några särskilda länder och frågor. Endast ett fåtal medlemsstater har en strukturerad och övergripande strategi, vanligtvis inriktad på problemlösning, såsom i fallet med t.ex. utvecklingsbistånd.

De flesta länder stödjer utbildning och rörlighet för forskare från tredje land, men bara några har utvecklat gemensamma projekt.

De sammanlagda utgifterna för EU-medlemmarnas och EES-medlemmarnas bilaterala FoTU-samarbete med tredje land (bortsett från de medel som går via internationella organisationer) uppgår till 750 miljoner euro per år⁶. 20 % av detta belopp har avsatts till internationella program för samarbete med utvecklingsländer. 25 % har avsatts till utveckling av FoTU-verksamhet och förbättring av forskningskapaciteten i Afrika. Medelhavsländerna (utanför Europa), Latinamerika, Asien och de nya oberoende staterna i f.d. Sovjetunionen får cirka 10 % var. Länderna i Centraleuropa och de baltiska länderna får 12 %.

Frankrike är det land som för tillfället investerar mest i internationellt vetenskapligt samarbete (i synnerhet med de franskspråkiga länderna i Afrika, med Medelhavsländerna och länderna i Latinamerika). Frankrike har även skapat åtskilliga nätverk med länder med högutvecklad industri. Tyskland är det land som investerar mest i samarbete med länderna i Central- och Östeuropa samt Ryssland. Samarbetet inom ramen för unionen utgör för en del länder (Portugal, Grekland, Island, Irland) deras enda möjlighet till internationellt samarbete. I de länder vars utgifter för FoTU är blygsamma har kulturella förbindelser en stor betydelse när

⁶ Undersökning från INCOPOL: "International Co-operation Policies of the EU&EEA countries in Science and Technology" (publicerad 1999, uppgifter från 1996).

det gäller att inleda samarbete med särskild inriktning. Grekland visar ett tydligt intresse för att samarbeta med vissa av sina nära grannar, exempelvis länderna i Centraleuropa och på Balkan, de nya oberoende staterna i f.d. Sovjetunionen och några Medelhavsländer. Portugal visar ett liknande intresse när det gäller Brasilien och en del länder i Afrika.

Det krävs en samordnad insats på gemenskapsnivå, som samlar nationella initiativ och mobiliserar nödvändiga finansiella medel, för att medlemsstaterna och gemenskapen skall kunna vara närvarande över hela världen och delta i samarbete som rör alla de områden inom vetenskap och teknik som är av intresse för Europa.

Kunskap om de olika medlemsstaternas politik i fråga om internationellt samarbete är en förutsättning för att samordningen av insatserna skall lyckas. Det kommer därför att bli nödvändigt att utföra en jämförelse av medlemsstaternas politik inom detta område och att granska våra viktigaste konkurrenters internationella samarbetsverksamhet.

Genom att alla samordnar sina insatser kommer man att kunna nå differentierade mål med hänsyn till unionens och dess samarbetspartners behov.

2.4.2. Integration av kandidatländerna

För att kandidatländerna skall vara likvärda deltagare i samordningen av insatser inom internationellt vetenskapligt samarbete, bör man sörja för att de integreras i det europeiska området för forskningsverksamhet på bästa sätt.

I detta syfte bör man hjälpa länderna att stärka sina system för forskning och teknisk utveckling och innovation. De önskvärda förbättringarna av deras forskningssystem kan underlättas genom särskilda åtgärder som kompletterar det samarbete som inletts med anledning av deras associering till ramprogrammet eller till stöd för deras deltagande i detta.

Åtgärderna bör inriktas på dels anpassning av kandidatländernas FoTU-politik och förstärkning av deras forskningspotential inom vetenskap och teknik, dels fördjupning av förbindelserna mellan deras forskarsamhällen och medlemsstaternas.

Dessa åtgärder bör vidtas genom unionens olika instrument för forskningsstöd och för ekonomiskt och tekniskt stöd, men också genom nära samordning mellan unionen och medlemsstaterna samt mellan medlemsstaterna själva.

2.5. Diversifierade mål

2.5.1. Partnerländerna i Medelhavsområdet och Balkanländerna

Förbindelserna med dessa länder blir allt viktigare för Europeiska unionen. Dessa förbindelser kan inte fortsätta att vara av enbart ekonomisk art utan måste leda fram till en verklig politik för gemensam utveckling som är det enda som kan säkra stabilitet, tillväxt och säkerhet i området. En dylik ambition innebär att unionen måste satsa på samarbete inom alla områden, men i synnerhet inom vetenskap och teknik samt innovation.

Det gäller med andra ord att uppmuntra utbyte av kunskap, personer och tekniska innovationer för att främja den socioekonomiska utvecklingen i hela Europa-Medelhavsområdet. I detta syfte bör man först och främst sträva efter att överföra tekniska innovationer och kunskap liksom att öka de tredje ländernas kapacitet inom FoTU. Detta bör ske genom att främja skapandet av mellanliggande strukturer mellan forskningscentra och ekonomiska miljöer samt genom att utveckla forskningsinfrastruktur och potential inom FoTU.

Samtidigt måste forskningen bidra till att tillgodose fundamentala behov, som är av största vikt för en hållbar utveckling, i partnerländerna i Europa, Medelhavsområdet och på Balkan. (dvs. som rör gemensam förvaltning av vattenresurser, jordbruk och jordbruksindustri, miljöskydd och hälsa, seismologi, energi och transport, bevarande av kulturarv, den digitala klyftan).

2.5.2. Ryssland och de nya oberoende staterna

När det gäller Ryssland och de nya oberoende staterna är syftet dubbelt: dels att stabilisera deras forskningspotential, dels att behandla frågor av gemensamt intresse (dvs. som rör icke-spridning, hälsa och miljöskydd vid industriella strukturförändringar, inklusive kärnsäkerhet och energi).

Stabiliseringen av forsknings- och utvecklingspotentialen sker genom partnerskap och ett större utbyte med forskarsamhällen i unionen, bl.a. genom sammanslutningen INTAS som består av EU-medlemmarna, gemenskapen och tredje länder. Den sker även genom att forskning kring massförstörelsevapen anpassas till civila tillämpningar tack vare multilaterala partnerskap (Europa, USA, Japan) som ingås inom specialiserade centra (Internationella vetenskapliga och tekniska centrumet i Moskva, Ukrainska vetenskapliga och tekniska centrumet i Kiev).

2.5.3. Utvecklingsländer

Det är uppenbart att vetenskap och teknik har en avgörande betydelse för förbättringen av levnadsstandarden i industriländerna, men ett stort antal mindre utvecklade länder har ännu inte kunnat ta del av det socioekonomiska välstånd som den vetenskapliga utvecklingen för med sig. Det är nödvändigt att avhjälpa detta genom ett vetenskapligt och tekniskt samarbete med dessa länder. För att bidra till en hållbar utveckling i de berörda länderna bör unionen, tillsammans med dessa, utveckla starka partnerskap inom vetenskap.

Syftet med partnerskapen är först och främst att öka kapaciteten när det gäller forskning och teknisk innovation i länder i Afrika, Latinamerika, Västindien och Asien. Vidare kan länderna genom partnerskapen inleda gemensam forskningsverksamhet inriktad på behov i samhället som rör hälsa, livsmedel och ekonomisk utveckling, inklusive frågor som rör integrering av deras produkter på världsmarknaden, bevarande av kulturarv samt skydd och hållbar förvaltning av deras naturresurser.

Man bör även inrikta särskild forskning på problem som rör kampen mot fattigdom inom de prioriterade områden som anses viktiga (se KOM(2000) 212 slutlig)⁷.

2.5.4. *Industriländer och länder med tillväxtekonomi*

När det gäller industriländer, däribland länder med tillväxtekonomi⁸, är målet att i synnerhet stärka samarbetet inom de sektorer där de har en betydande kapacitet för vetenskaplig och teknisk forskning och därmed skapa en ömsesidig tillgång till varandras kunskap och kompetens, samtidigt som reglerna för spridning och skydd av forskningsresultaten respekteras.

Samarbetet gör att man, genom att slå samman sina resurser, kan dela på risker och fördelar och samtidigt bedriva gemensam forskning på hög nivå och av hög kvalitet som blir mindre kostsam för båda parter och som är av gemensamt intresse.

De berörda länderna har i de flesta fall ingått bilaterala avtal om vetenskapligt samarbete med gemenskapen eller avtal om associering till gemenskapens ramprogram för FoTU. Avtalen utgör ett lämpligt ramverk för att organisera önskvärda partnerskap. De utgör det mest utnyttjade instrumentet för att utveckla samarbete inom de forskningsområden som unionen anser skall prioriteras.

2.5.5. *Internationella organisationer*

Många internationella organisationer bedriver verksamhet inom forskning och teknisk utveckling eller inom områden där forskningen utgör ett viktigt hjälpmedel. Så är fallet med t.ex. Världshälsoorganisationen (WHO) när det gäller hälsofrågor, FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) när det gäller livsmedelsfrågor i utvecklingsländer eller Förenta nationernas miljöprogram för miljöfrågor.

Andra internationella organ fungerar som fora för samordning och ibland för viktig gemensam planering: Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) (i synnerhet *Global Science Forum*), WHO (frågor om livsmedelsförsörjning och livsmedelssäkerhet), FN:s aidsprogram (UNAIDS), G8 ("Carnegie group") och FN:s konferenser.

⁷ Handel och utveckling, regional integration och regionalt samarbete, makroekonomisk politik för uppbyggande av mänskliga och institutionella resurser, transporter, livsmedelsförsörjning och strategier för en hållbar landsbygdsutveckling, uppbyggnad av institutionell kapacitet, sund förvaltning och tillämpning av rättsstatsprincipen.

⁸ Exempel: Kina, Indien, Brasilien, Argentina, Chile, Mexiko och Sydafrika.

Exempel: toppmötet i Rio (1992)

Under toppmötet i Rio 1992 gav man Europeiska unionens vetenskapliga och tekniska samarbete ny fart och nya mål för att kunna anta den utmaning som en hållbar utveckling innebär. Man betonade prioriteringarna i Agenda 21 för utvecklingsländerna.

Man har tagit hänsyn till slutsatserna från denna internationella dialog, och särskilt arbetet i FN:s kommission för hållbar utveckling, i det vetenskapliga och tekniska samarbetet.

Sedan konferensen i Rio har man lyckats finansiera hundratals gemensamma tvärvetenskapliga forskningsprojekt inom viktiga områden såsom förvaltning av naturtillgångar, jordbruk, jordbruksindustri och människors hälsa.

Gemenskapens vetenskapliga och tekniska samarbete främjar önskade partnerskap mellan forskare, politiska beslutsfattare och icke-statliga organisationer, och på detta sätt har nyvunna kunskaper kunnat integreras i konkreta åtgärder för hållbar utveckling.

Eftersom unionens åtgärder har pågått under tio år har man nu en utmärkt möjlighet att delta i den verksamhet som det kommer att beslutas om vid det andra "toppmötet för hållbar utveckling" ("Rio + 10")

Unionen har som mål att stärka sitt deltagande i de åtgärder som vidtas på internationell nivå, bl.a. genom en del av sina organ och genom att öka samstämmigheten i sitt deltagande i globala projekt som är inriktade på följande fyra stora uppgifter:

- Livsmedelssäkerhet (i det här sammanhanget kommer det internationella samarbetet inom bioteknik att ha avgörande betydelse).
- Hållbar utveckling (biologisk mångfald, ökenspridning, klimatförändring, skogsförvaltning osv.).
- Kampen mot de fattigdomsrelaterade infektionssjukdomarna (HIV, tuberkulos, malaria).
- Beroendeförhållandet mellan vetenskap och samhälle.

2.6. Handlingsvägar

Att samordna genomförandet av det vetenskapliga och tekniska samarbetet, på nationell och europeisk nivå, är en nödvändig förutsättning för att en samstämmig global politik skall kunna föras inom området. **Grunden för detta är en ständig dialog mellan gemenskapen och medlemsstaterna samt berörda miljöer (både offentliga och privata, nationella och internationella) för att säkra det nödvändiga samrådet.**

Genom detta samråd skall man kunna fastställa prioriteringar och riktlinjer för åtgärder och därefter säkra ett starkt samband mellan olika nationella initiativ och mellan dessa och initiativ på europeisk nivå. Slutligen skall man också kunna utvärdera hur dessa verksamheter påverkar det europeiska området för forskningsverksamhet.

Det behövs ett passande forum för att föra den här typen av dialog, både för bilaterala förbindelser med tredje land och multilaterala förbindelser med olika regioner i världen.

Till en början kommer kommissionen, tillsammans med medlemsstaterna, genom att rådgöra med berörda miljöer i Europa (däribland industrivärlden och oberoende organisationer), att kontinuerligt undersöka och fastställa inom vilka sektorer inom vetenskap och teknik internationellt samarbete är nödvändigt samt vilka partnerskap som är önskvärda för unionens intressen.

När gemenskapen har antagit en tydlig gemensam ståndpunkt med medlemsstaterna kan den sedan besluta om samarbete som är av gemensamt intresse i samråd med de länder eller grupper av tredje länder med vilka den önskar ingå partnerskap.

Under hela processen kommer hänsyn att tas till inriktningen på gemenskapens politik för yttre förbindelser och utveckling.

Efter detta samråd kan gemenskapen och medlemsstaterna enas om

- **åtgärder för att samordna de nationella verksamheterna inom bilateralt samarbete för att öka deras genomslagskraft,**
- **gemenskapsåtgärder som kan vidtas som komplement.**

Olika vägar för att genomföra detta är

- att samordna ändamålsenlig verksamhet som bedrivs inom medlemsstaterna,
- att öppna nationella program inom internationellt forskningssamarbete eller bilda nätverk mellan medlemsstaternas verksamheter inom internationellt vetenskapligt samarbete, i enlighet med kommissionens förslag rörande det nya ramprogrammet (KOM(2001) 94),
- att finansiera önskvärt deltagande av forskare eller institutioner från tredje land i verksamhet som bedrivs inom spetsforskningsnätverk eller i integrerade forskningsprojekt inom prioriterade tematiska områden som gemenskapen har antagit,
- att inleda särskild gemenskapsverksamhet, för vissa länder, inom vetenskapligt samarbete som samverkar med verksamhet inom ramen för gemenskapens utrikes- och utvecklingsbiståndspolitik.

Vidare kommer verksamheten inom internationellt samarbete på nationell nivå och gemenskapsnivå att gagnas av de åtgärder som vidtas för att göra det europeiska området för forskningsverksamhet mer attraktivt för de mest framstående vetenskapsmännen utanför Europa, såsom kommissionen föreslår inom ramen för en strategi för rörlighet i det europeiska området för forskningsverksamhet (KOM(2001) av den 2001).

I dag lockas många unga forskare till länder utanför Europa:

- Mellan 1988 och 1996 t.ex. ökade antalet doktorsexamina som avlades av utlänningar i USA från 3 300 till 8 000 om året, vilket blir mer än 55 000 under hela perioden. Majoriteten av dem stannar sedan i USA. Sålunda beslöt 73 % av dem som tog examen 1996 att stanna kvar.
- De asiatiska studenterna är flest bland de utlänningar som tar sin doktorsexamen i USA (43 000 av totalt 55 000 under 1988–1996). De är även flest bland dem som väljer att stanna kvar i landet (28 000 av 34 000 under samma period). En majoritet av européerna (56 %) stannar också kvar i USA och arbetar efter sin examen.

Kommissionen föreslår nya initiativ för att göra Europa mer attraktivt.

Till följd av slutsatserna från Europeiska rådets möte i Lissabon den 23–24 mars 2000 och rådets förordning av den 15 juni 2000, inrättade kommissionen i nära samarbete med medlemsstaterna en arbetsgrupp på hög nivå för att undanröja hinder för forskarrörligheten. Gruppen inledde sitt arbete sommaren 2000 och identifierade fyra typer av hinder för rörligheten som påverkar forskare från både Europeiska unionen och tredje land och som kraftigt minskar unionens dragningskraft. Det är juridiska och administrativa hinder, sociala och kulturella hinder, hinder som rör karriärmöjligheter samt hinder som rör rörligheten mellan olika sektorer. I den slutgiltiga rapporten har gruppen formulerat en rad konkreta åtgärder för att undanröja dessa hinder. Dessa åtgärder utgör grunden till kommissionens meddelande rörande en strategi för rörlighet i det europeiska området för forskningsverksamhet. Syftet med meddelandet är att skapa förhållanden som främjar rörligheten för forskare och deras familjer i Europa.

Genom ett mer offensivt tillvägagångssätt när det gäller genomförandet av de vetenskapliga och tekniska samarbetsavtal som ingåtts med tredje land, kan dessa avtal till fullo få den roll som tillstår dem i utvecklingen av förbindelserna med länderna i fråga. För länder med vilka inget särskilt samarbetsavtal slutits kan man utgå från bestämmelserna i avtalen om ekonomiskt samarbete mellan gemenskapen och tredje land (bland annat Cotonou-avtalet) som så gott som alltid omfattar vetenskapligt samarbete.

Samarbets- och associationsavtalen bidrar med en tydlig politisk profil och utgör en ram för organisationen av vetenskapligt och tekniskt samarbete av gemensamt intresse. Genom avtalen har man bl.a. kunnat lösa frågor som rör immaterialrätt och få till stånd ett undantag från vissa skatter och tullar för åtgärder som vidtas inom ramen för avtalet. De utgör en bra bas för unionens forskare att få tillgång till forskningsprogrammen i partnerländerna samtidigt som de ger forskarna ett bättre skydd. De "ledningsgrupper" som upprättades med utgångspunkt i avtalen fungerar som fora för vetenskaplig samordning.

Med ett offensivt tillvägagångssätt kan man genom avtalen fastställa vilka prioriterade forskningsverksamheter som skall utvecklas och vilka gemensamma instrument som skall genomföras gemensamt (postdoktoral rörlighet, gemensam FoTU-verksamhet osv.). Avtalen utgör således ett sätt att genomföra strategin för internationellt samarbete. Samtidigt säkras dessutom ömsesidig tillgång till forskningsprogrammen i tredje land för unionens forskare.

I syfte att uppnå särskilda vetenskapliga och tekniska mål skulle det även vara tänkbart att sluta särskilda avtal, med ett land eller en grupp av länder, som anger de gemensamma åtgärder som skall vidtas liksom med vilka medel de skall genomföras.

3. FRAMTIDA ÅTGÄRDER

Man skall sträva efter att uppfylla två mål:

- Stärka samstämmigheten i och samordningen av den verksamhet som rör det internationella samarbetet inom vetenskap och teknik i Europa på alla nivåer.
- Inrikta unionens insatser på några områden, teman och utländska partner som är särskilt viktiga.

I enlighet med den antagna strategin kommer dessa målsättningar att preciseras och genomföras gemensamt av medlemsstaterna och gemenskapen med beaktande av målen för unionens politik inom vetenskap och teknik samt målen för unionens utrikespolitik.

För att uppnå målen måste man utnyttja metoderna och medlen avsedda för genomförandet av ramprogrammet för forskning 2002–2006, liksom de särskilda insatser som inletts för genomförandet av det europeiska området för forskningsverksamhet samt unionens utrikespolitiska instrument.

3.1. Övergripande ramverk

Ett lämpligt ramverk bör skapas för att få till stånd den övergripande samordningen av medlemsstaternas internationella samarbete och för att öka detta samarbets genomslagskraft, vilket kommer att gagna alla inblandade.

Ett forum för internationella förbindelser inom vetenskap och teknik

När det gäller det internationella samarbetet finns det förslag om att upprätta ett specialiserat forum för att få till stånd den nödvändiga samordningen mellan alla berörda parter. Detta forum skall bestå av företrädare för medlemsstaterna, lämpliga internationella organisationer, vetenskapliga experter och företrädare för gemenskapens utrikespolitik, utvecklingsbiståndspolitik och forskningspolitik. Kandidatländerna skall kunna associeras till forumet.

När det gäller multilaterala förbindelser kan forumet dra nytta av resultaten av de arbeten som utförs inom olika internationella fora med politisk inriktning (ASEM, ALAC, MoCo) och tematisk inriktning (t.ex. ökenutbredning, biologisk mångfald) som unionen deltar aktivt i.

Forumet skulle även få stor betydelse för världsomfattande teknikövervakning. Det skulle vara lämpligt att inom ramen för forumet utföra en global strategisk analys av vetenskapliga, tekniska och ekonomiska trender med beaktande av resultaten av den övervakningsverksamhet som bedrivs på nationell nivå, inom det europeiska området för forskningsverksamhet och hos partnererna utanför unionen.

Samstämmigheten mellan gemenskapens olika insatser skall garanteras genom god samordning mellan de olika berörda politikområdena och deras genomförandeåtgärder, i enlighet med vad som fastställs i förslaget till det särskilda programmet KOM(2001) 279.

3.2. Verksamhet

3.2.1. Att göra det europeiska området för forskningsverksamhet mer attraktivt för forskare

a) **Att förenkla administrativa villkor och regler för mottagande av icke-europeiska forskare inom det europeiska området för forskningsverksamhet**

Kommissionen påbörjade år 2000 en omfattande undersökning (rörande villkoren för mottagande av utländska forskare) för att upprätta en detaljerad översikt över de administrativa och materiella villkoren för mottagande av forskare från 32 länder utanför unionen (från alla världsdelar) i unionens 15 medlemsstater och i de 17 länder som är associerade till ramprogrammet. När undersökningen är slutförd år 2002 kan kommissionen avlägga rapport och, **i linje med den föreslagna strategin för forskarrörlighet**, utfärda rekommendationer till rådet och Europaparlamentet för en förenkling av villkoren för mottagande samt informera de associerade länderna om detta.

b) **Att finansiera forskarrörligheten**

Den verksamhet som kommissionen föreslår för att främja rörligheten för de europeiska forskare som vill bedriva forskningsverksamhet utanför Europa, liksom för de forskare från tredje land som kommer för att arbeta i Europa, skall utnyttjas för att finansiera denna typ av åtgärder tillsammans med de nationella systemen för ”internationella” stipendier. I samband med genomförandet av åtgärderna för att stimulera forskarrörligheten till Europa kan åtgärder för att uppmuntra forskare att återvända till sina hemländer komma att tillämpas för forskare från utvecklingsländer och länder med tillväxtekonomi.

3.2.2. Att göra det möjligt för forskare och organisationer från tredje land att delta i unionens forskningsinsatser

Genom att göra det möjligt för forskare och organisationer från tredje land att delta i unionens forskningsinsatser kan europeiska forskare och företag i unionen få tillgång till den kunskap och kompetens som finns i tredje land, i synnerhet i de länder som kommit långt i sin vetenskapliga och tekniska utveckling.

Samtidigt innebär denna möjlighet till deltagande att talangfulla forskare från länder som inte kommit lika långt i den vetenskapliga utvecklingen kan tillägna sig kunskaper och erfarenheter som, efter att ha bidragit till den europeiska forskningen, kommer deras ursprungsland till godo när de återvänder hem.

I denna anda kommer spetsforskningsnätverken och de integrerade projekt som genomförs inom ramprogrammets prioriterade tematiska områden⁹ att öppnas för forskare och institutioner i samtliga tredje länder på villkor som är förenliga med reglerna för deltagande och spridning av forskningsresultat och som kommer att variera från land till land.

⁹ Genforskning och bioteknik för förbättrad hälsa, informationssamhällets teknik, nanoteknik och nya material, flygteknik och rymdteknik, livsmedelssäkerhet, hållbar utveckling och globala förändringar, medborgare och styrelseformer i det europeiska kunskapssamhället, vetenskap och samhälle, nukleär fission och fusion, forskning till stöd för unionens politiska mål, särskilda åtgärder för små och medelstora företag.

3.2.3 Att rikta in unionens insatser på särskilda mål

Den forskningsverksamhet inom ramprogrammet som är **särskilt inriktad på internationellt samarbete**¹⁰ bör utvecklas i överensstämmelse med de mål som fastställts för gemenskapens samarbete med de berörda länderna, i samråd med dessa länder och med hänsyn tagen till de ekonomiska och sociala behov som de yttrar. Kommissionen anser att följande frågor särskilt bör tas upp:

- *I partnerländerna i Medelhavsområdet och Balkanländerna:* miljö, hälsa, integrerad förvaltning av vatten- och fiskeresurser, jordbruk och jordbruksindustri, seismologi, den digitala klyftan, energi och transport samt skydd av kulturarvet.
- *I Ryssland och de nya oberoende staterna:* miljöskydd, anpassning av systemet för industriproduktion och kommunikation, frågor rörande sanitära förhållanden och räddningstjänstinsatser, inbegripet problem som rör kärnsäkerheten.

Denna verksamhet kommer särskilt att bedrivas i nära samarbete med sammanslutningen INTAS som numera har erkänd erfarenhet av vetenskapligt samarbete med de här länderna.

- *I utvecklingsländerna i Afrika, Latinamerika, Västindien och Asien:* frågor som rör hälsa, livsmedelsförsörjning och ekonomisk utveckling, inklusive frågor som rör integration av deras produkter på världsmarknaden. Frågor som rör skydd av kulturarv och skydd och hållbar förvaltning av naturresurser, inbegripet fiskbestånden, samt transporter, urbanisering, styrelseformer och den digitala klyftan kommer att behandlas med beaktande av särskilda tematiska prioriteringar inom utvecklingsbiståndspolitiken, ALA-förordningen och partnerländernas behov. Hänsyn kommer också att tas till frågornas etiska dimension.

3.2.4 Att förstärka den internationella teknikövervakningen som strategiskt instrument i det europeiska området för forskningsverksamhet

De tekniska förändringarna sker allt snabbare, vilket ökar behovet av att samla betydelsefull information från hela världen och att säkra en effektiv överföring av denna till aktörer inom innovation i Europa.

Den teknikövervakningsverksamhet som redan bedrivs i detta syfte, både i medlemsstaterna och på kommissionsnivå inom ramen för Gemensamma forskningscentrums institut för framtidsstudier, kommer att kompletteras och förstärkas av verksamhet inriktad på att

- samla, sammanställa och strategiskt analysera teknikövervakningsinformation som rör vetenskapliga och tekniska trender och marknadstrender samt strategier och innovationsmetoder inom den privata sektorn, med särskilt beaktande av multinationella företag,
- identifiera strategiska möjligheter till internationellt samarbete inom vetenskap och teknik på europeiskt initiativ eller med europeiskt deltagande,

¹⁰ KOM(2001)279 slutlig.

- stärka överföringen av teknikövervakningsinformation till berörda aktörer – strukturer på europeisk nivå (Eureka etc.), företag (inklusive små och medelstora företag), universitet och forskningsinstitut.

3.2.5. *Att sammanbinda unionens utrikes- och utvecklingsbiståndspolitik och politik för vetenskapligt samarbete*

För att åtgärderna skall bli så effektiva som möjligt är det nödvändigt att förstärka vissa länders forskningskapacitet. Detta gäller i synnerhet länderna i Medelhavsområdet, de nya oberoende staterna och utvecklingsländerna i Afrika, Latinamerika, Västindien och Asien. Gemensam forskningsverksamhet bör med andra ord åtföljas av kompletterande åtgärder som vidtas med hjälp av särskilda instrument genom vilka man kan stärka, stabilisera, utveckla eller anpassa forskningskapaciteten och i synnerhet forskningsinfrastrukturen i vissa länder utanför gemenskapen.

Den här typen av samverkan har med framgång gradvis utvecklats under åren mellan gemenskapens ramprogram för FoTU och strukturfonderna och Sammanhållningsfonden. Således avsätts en viss andel av fondmedlen till vetenskap och teknik, bl.a. för att förstärka infrastrukturen inom vetenskap och teknik i gemenskapens regioner. Regionerna kan på detta sätt dra fördel av en ökad kapacitet inom forskning och teknisk utveckling.

Som exempel kan nämnas att fem institut inom det kretensiska forskningscentret och instituten i Patras och Thessaloniki som ingår i den grekiska fonden för forskning och teknik har skapats på detta sätt och har utvecklats med ett betydande ekonomiskt stöd (62 miljoner euro) från strukturfonderna. Verksamheten i centren är numera av en sådan kvalitet att deras deltagande i ramprogrammet för forskning är betydande, liksom deras bidrag till den inhemska forskningsverksamheten.

Även det stora teleskopet på Kanarieöarna (GRANTECAN) medfinansieras med nästan 17 miljoner euro från strukturfonderna. 2003 kommer denna anläggning att omfatta ett av världens bästa teleskop. Redan nu deltar vetenskapsmännen i gemenskapens ramprogramms verksamhet.

Phare-instrumentet är också användbart för att höja kandidatländernas forskningskapacitet och integrera deras forskare, både män och kvinnor, i unionens forskarsamhälle. Det visar det faktum att de flesta av kandidatländerna använde sig av instrumentet för medfinansieringen av sitt deltagande i gemenskapens ramprogram för forskning 1998–2002.

I framtiden skulle Phare eller ett annat liknande instrument (t.ex. Meda för kandidatländer i Medelhavsområdet) i princip även kunna utnyttjas för att komplettera nationell finansiering så att de nödvändiga strukturreformerna i kandidatländerna kan genomföras, förutsatt detta prioriteras i anslutningssamarbetet. För en viktig del av Phare, nämligen den som är avsedd för ekonomisk och social sammanhållning (och som syftar till att förbereda kandidatländerna för strukturfonderna), är det en förutsättning att kandidatländerna låter strukturreformerna ingå bland de prioriterade sektorerna i sina nationella utvecklingsplaner inom detta område.

Erfarenheterna från strukturfonderna och de andra finansiella instrumenten som Phare är föredömliga. I samma anda bör mottagare av finansiellt stöd inom ramen för unionens utvecklingsbistånd eller utrikespolitik uppmuntras att investera mer i FoTU-sektorn. En viss del av de tillgängliga budgetmedlen för instrumenten för genomförande av

utvecklingsbistånds- och utrikespolitiken (omkring 7 %) borde avsättas till att höja forskningskapaciteten och öka värderingen av vetenskapliga och tekniska framsteg i de berörda länderna.

Det är orsaken till varför man kommer att stärka samordningen och komplementariteten mellan den verksamhet inom vetenskapligt och tekniskt samarbete som bedrivs inom ramprogrammet och den verksamhet som bedrivs genom finansiella instrument som Meda, Tacis, EUF och ALA (Asien/Latinamerika), i enlighet med slutsatserna i kommissionens arbetsdokument från juni 2000 rörande samverkansvinster mellan femte ramprogrammet för FoTU och Meda.

3.2.6. Att mobilisera unionens vetenskapliga och tekniska kapacitet för frågor av global betydelse

När det gäller problem av global betydelse bör man prioritera frågor som rör det nya förhållandet mellan vetenskap och samhälle samt några frågor som kräver en mobilisering av forskningsinsatserna på internationell nivå: fattigdomsrelaterade infektionssjukdomar, biologisk mångfald, nya energislag, den digitala klyftan, klimatförändringar, livsmedels-säkerhet m.m. För detta ändamål är det särskilt lämpligt att utnyttja gemenskapens integrerade projekt eller att gemensamt genomföra nationella forskningsprogram och att knyta forskare och forskningsinstitutioner från tredje land till dessa.

Förutsättningarna för en världsomfattande konsensus om GMO:

I november 1999 ansåg medlemsstaterna att gemenskapen borde upprätta ett europeiskt nät av laboratorier för spårning och identifiering av GMO i livsmedel. GFC var mycket aktivt inom detta område, främst på uppdrag av generaldirektoraten för hälsa och konsumentskydd samt miljö. Man beslöt därför att ge GFC i uppdrag att inrätta ett sådant nät.

Nätet skapades i början av år 2000 och omfattade 38 europeiska organ. Nätets icke-konfidentiella verksamhet öppnades snart för alla EFTA-länder och kandidatländer, och för vissa andra länder utanför gemenskapen (bland annat USA, Kanada och Australien), men också för näringslivet

Nätet ger stöd till gemenskapens lagstiftningsverksamhet på olika områden, bidrar till att utveckla analyser, kontrollmetoder och referensmaterial samt organiserar workshops och konferenser. GFC står också för utbildning av forskare och tekniker inom den nyast tekniken för spårning och kvantifiering av GMO.

Europas medverkan i stora internationella projekt (t.ex. Human Frontier Science Programme, Global Change, Génome Humain) kommer att säkras genom ett förenat europeiskt deltagande. För vissa frågor av global betydelse bör åtgärder vidtas, på europeiskt initiativ, i samarbete med de berörda internationella organisationerna, t.ex. följande:

- Fattigdomsrelaterade infektionssjukdomar (WHO, UNAIDS).
- Livsmedelssäkerhet (FAO, WHO, Codex Alimentarius).
- Hållbar utveckling (specialiserade FN-organ).
- Jordbruksforskning för utveckling (Forum Global).

- Vetenskap och samhälle (OECD, Unesco, Världsbanken m.m.). Multilaterala förbindelser med ASEM, ALAC och MoCo kommer här till nytta.

Att bryta den ”onda cirkeln” fattigdom – sjukdom

Inom INCO-programmet har man erfarenhet av förvaltning av mer än 300 projekt som täcker ett brett spektrum av frågor och som sammanför mer än 500 forskare runt om i världen inom det viktiga området hälsa. Under de senaste åren har gemenskapens forskningsinsatser beträffande de allvarliga infektionssjukdomarna, vars nära samband med fattigdomen i de minst utvecklade länderna är fastställt, blivit avsevärt fler.

På detta sätt har flera integrerade projekt av stor omfattning inletts i syfte att utveckla nya vaccin och läkemedel, exempelvis projektet EUROVAC, som sammanför majoriteten av de forskare i Europa som arbetar på ett vaccin mot HIV, och en grupp projekt inriktade på vaccin mot tuberkulos. Genom programmet finansieras även t.ex. utvecklingen av stolpiller med ett nytt anti-malariamedel (artesanate) som förväntas vara effektivare mot malaria som drabbar barn. Tack vare de nätverk av forskare som bildats genom INCO-programmet i Afrika har flera forskarlag från länder i syd kunnat delta i arbetet.

Insatserna som gjorts i fråga om de tre sjukdomarna malaria, tuberkulos och aids, samt andra sjukdomar som anses vara av internationell prioritet, kräver nu att man skapar en plattform för kliniska försök. Genom denna speciella struktur, som kommer att inrättas av kommissionen inom det nya ramprogrammet, kommer man att kunna samordna den kliniska verksamheten för utveckling av nya vaccin och läkemedel som bedrivs samtidigt av industrin, kommissionen och medlemsstaterna. De utvecklingsländer som är partnerländer kommer att kunna delta till fullo, och de europeiska insatserna kommer att kunna kompletteras av internationella organisationers insatser samt av andra partnerländers insatser, i synnerhet USA:s och Japans. Samtliga parter måste samordna sina insatser enligt en gemensam vetenskaplig och teknisk handlingsplan.

De medel som kommer att tilldelas den kliniska utvecklingsverksamheten, som är inriktad på nya förebyggande insatser och behandlingsmetoder, är i storleksordningen flera hundra miljoner euro.

Plattformen för de kliniska försöken är visserligen skapad för att ett stort antal europeiska partnerskap mellan den offentliga och privata sektorn skall kunna ingås med industrin, men den viktigaste uppgiften är att göra utvecklingsländerna fullt delaktiga i det här gemensamma arbetet.

4. SLUTSATSER

Den erfarenhet och mångåriga tradition som finns i Europa av internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete, grundat på dialog och partnerskap, bör tjäna som modell för skapandet av en målinriktad internationell dimension i det europeiska området för forskningsverksamhet. För att uppnå detta viktiga mål krävs det en tydlig och strukturerad politik samt en samling instrument som skall främja

- en vetenskaplig och teknisk dialog mellan regioner, samordning med medlemsstaterna och stimulering av partnerskap inom vetenskap mellan regioner,
- forskarrörligheten mellan Europa och tredje land,
- ett vetenskapligt och tekniskt samarbete som bidrar till utveckling och hållbara och rimliga socioekonomiska framsteg för samtliga parter.

Det är för övrigt önskvärt att Europas stater utökar sina budgetar för internationellt samarbete inom vetenskap och teknik, i likhet med kommissionens förslag beträffande verksamheten inom gemenskapen (en ökning med 25 % vad gäller ramprogrammet för åren 2002–2006), och att de underlättar för utländska forskare att komma och arbeta i FoTU-laboratorierna.

Om man jämför med USA som anslår betydande finansiella medel till internationellt samarbete (mer än 3,5 miljarder euro om året ungefär, dvs. mellan 4 och 5 % av den federala forskningsbudgeten), är de sammanlagda medlen som avsätts i unionen (medlemsstaterna plus gemenskapen), långt under 1 miljard euro, fortfarande begränsade.

En europeisk politik för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete är ett tidskrävande initiativ som bör utgå från dels en verklig samordning mellan gemenskapens och medlemsstaternas verksamheter, dels en samverkan mellan gemenskapens åtgärder för yttre förbindelser och åtgärder för vetenskaplig och teknisk forskning. I det globala kunskaps-samhället måste en politik av denna omfattning kunna utvecklas och bli en oundgänglig del i gemenskapens FoTU-politik.